

การดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย The Lmplementation of the 3d Educational Policy of Secondary School, Loei Province

อารีรัตน์ ศรีเครือดง (Areerat Srikrueadong)*

วัลลภา อารีรัตน์ (Wallapha Ariratana, Ph.D.)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ การดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย และเสนอ แนวทางการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย เป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาสภาพการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย กำหนดกลุ่มเป้าหมาย คือโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย จำนวน 31 โรงเรียน มีผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหาร และครู จำนวน 333 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามโดยผู้วิจัยดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูล และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 เพื่อเสนอแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) โดยใช้การสัมภาษณ์และการจัดสนทนากลุ่ม กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 6 คน และการจัดสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จากโรงเรียนที่เคยได้รับรางวัลเกี่ยวกับการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) จำนวน 9 คน นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเสนอในรูปแบบรายงานเชิงพรรณนา โดยสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ผลจากการศึกษาสภาพการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย โดยรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมิน ผลจากการสัมภาษณ์และการจัดสนทนากลุ่มเพื่อเสนอแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) สรุปได้ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนและส่งเสริมสนับสนุน สถานศึกษาควรมีการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการประสานงานนำนโยบายสู่การปฏิบัติให้บรรลุตามมาตรฐานคุณภาพของสถานศึกษา กำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานเน้นการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจ มีการระบุภาระงานที่รับผิดชอบเพื่อเร่งการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เกิดผลอย่างต่อเนื่อง ภายใต้โครงสร้างการบริหารจัดการแบบยืดหยุ่น เน้นการทำงานเป็นทีม และมีการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานทั้งด้านงบประมาณสนับสนุนและการจัดปัจจัยเกื้อหนุนอื่นๆ เน้นการวางแผนในวงจรคุณภาพ PDCA เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาไปพร้อมกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้รับผิดชอบการดำเนินโครงการตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) 2) ด้านการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรม ควรจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิด วิเคราะห์และการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ส่งเสริมให้มีการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา เช่น เน้นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของผู้เรียนทุกด้าน มีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐ

คำสำคัญ: การดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D)

Keywords: The Implementation of the 3d Educational Policy

* นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

และเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น มีการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องตามนโยบาย 3D บูรณาการเข้าไปในแผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมงตามองค์ประกอบของการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน (KPA) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมภายใต้โครงการตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ที่เน้นการนำนวัตกรรมที่หลากหลายมาพัฒนาผู้เรียน 3) ด้านการพัฒนาครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา เน้นการสร้างความรู้ความตระหนัก และให้ความรู้แก่ ครู ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับมาตรฐานคุณภาพสถานศึกษา 3D เพื่อให้ทุกฝ่ายให้ความสำคัญของการทำงานร่วมกัน มีความมุ่งมั่นอุทิศตนในการทำงานและเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถนำสู่การปฏิบัติจนเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ชัดเจน 4) ด้านการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีการดำเนินงานที่เกิดจากการมีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ร่วมกันพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาให้หลากหลายรูปแบบ เพื่อเพิ่มความเข้มข้นของการมีส่วนร่วมจากบุคคลภายนอกและชุมชนที่เกี่ยวข้อง มีการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนให้เกิดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง 5) ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผล ควรใช้ระบบการนิเทศภายในที่สอดคล้องกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในและภายนอกสถานศึกษา ในการประเมินผลการดำเนินงานโครงการ ควรมีการพัฒนาตัวชี้วัดร่วมกันกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานร่วมกัน มีการสรุปรายงานผลการประเมินโครงการโดยการปรึกษา สัมพันธ์เผยแพร่ผลการดำเนินงานให้ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ ซึ่งกิจกรรมนี้จะส่งผลต่อการปรับระดับการปฏิบัติงานในสถานศึกษาเป็นระดับการปฏิบัติงานเป็นเลิศ (Best Practices)

Abstract

This research aimed to study the operation condition of secondary schools in Loei province complying with 3D Educational Institutions Policy and to propose the guidelines for operation complying with 3D Educational Institutions Policy. Research method was divided into two phases. Phase 1: studied the operation condition of secondary schools in Loei province complying with 3D Educational Institutions Policy. Target group was 31 secondary schools in Loei province. Informants consisted of 333 persons including school administrators and teachers. Research instrument was questionnaire. Data was analyzed through frequency distribution to search for percentage, mean and standard deviation. Phase 2: proposed the guidelines for operation complying with 3D Educational Institutions Policy using interview and focus group discussion. The result was then analyzed through conceptual framework for proposing guidelines for operation complying with 3D Educational Institutions Policy in descriptive analysis format.

Research findings were as follows:

After studying the operation condition of secondary schools in Loei province complying with 3D Educational Institutions Policy, overall action was found at a high level. When separately considered in each aspect, the highest mean of action was found at learning and activities management while the lowest one was control, monitoring and evaluation. After conducting interview and focus group discussion, guidelines for operation complying with 3D Educational Institutions Policy could be concluded into 5 aspects as follows:

1) Planning, Promotion and Support: School should determine the policy and development plan by considering guidelines from related sections and allowing them to involve in management in order to strengthening the coordination of implementing plan to action based on quality standard of school. There should be someone assigned to be responsible in any operation emphasizing on participation and decentralization. Job description should be defined in order to accelerating the driving of continuous operation outcome based on flexible administrative structure focusing on teamwork and building the moral support for practitioners through supporting budget and providing other facilitation. Planning was emphasized and involved in quality cycle of PDCA for enhancing im-

provement and development, together with learning and sharing of responsible persons for operating the projects of 3D Educational Institutions Policy.

2) Learning and Activities Management: Learning activities should be organized to promote thinking, analysis and seeking knowledge. Learning sources of both inside and outside school must be promoted to use such as applying local wisdom to learning management in order to reinforcing all characteristics of learners' development. There should be the reinforcement of relationship between school and community as well as the connection toward public and private sections. This could facilitate school to be knowledge base of community and joining in developing community and locality. Moreover, school should develop learning unit by including and integrating 3D policy to each lesson plan based on components of developing lesson plan in classroom (KPA), and promote activities management under projects in which complied with 3D Educational Institutions Policy focusing on applying different innovations to develop learners.

3) Development of Teachers, Administrators and Educational Staff: School should focus on building awareness and educating teachers, administrators and related persons the quality standard of 3D Educational Institutions. These could arouse all sections to realize the importance of cooperative work, as well as having determination and dedication to work, being a good role model in applying it to practice till success as expected goals, and having obvious empirical works.

4) Participation of All Sections: There was the joint operation of sections inside and outside schools, namely, parents, community and society, to develop school quality complying with operation guidelines of 3D Educational Institutions Policy. Activities of schools' participation should be variously promoted in different patterns in order to strengthening the strong cooperation with related persons and community from outside. The student care and support system should be continuously developed and conducted.

5) Control, Monitoring and Evaluation: The internal supervision system should be harmoniously used with the operation of internal and external quality assurance. For evaluating the operation result of the project, indicators should be jointly developed by related sections in order to controlling, monitoring and evaluating operation result together. There should be the summary report for project evaluation result, as well as publicizing and distributing the operation result to parents, community and related sectors. These activities could affect to the improvement of work practice level in schools to be at the level of best practices.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาหลายด้านที่เป็นปัจจัยกำหนดทิศทางการพัฒนาในระยะยาว โดยเฉพาะปัญหาคุณภาพคน การขาดความรู้ขาดคุณธรรม จริยธรรม การยึดถือแต่ประโยชน์ส่วนตน รวมทั้งการขาดความเป็นธรรมในสังคมที่นำไปสู่ความขัดแย้งและแตกแยก ขณะเดียวกันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการหลั่งไหลขององค์ความรู้และข้อมูลข่าวสาร การเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมและการแข่งขันที่รุนแรง ในขณะที่สภาพแวดล้อมชุมชนเต็มไปด้วยแหล่งอบายมุข ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลให้เด็กและเยาวชนเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ มีพฤติกรรมก้าวร้าว

ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา ไม่เคารพกฎหมายและกติกาของสังคม ขาดความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ ขาดความมีจิตอาสามองโลกในแง่ร้าย จากสภาพสังคมไทย ดังกล่าว ทำให้เด็กและเยาวชนไทยมีพฤติกรรมเสี่ยงเป็นสาเหตุให้เกิดความเสื่อมถอยทางสังคม หลายฝ่ายต่างเร่งแก้ไขเพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุข เป็นสังคมที่มีคุณภาพ มุ่งพัฒนาคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต รักความสามัคคี มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและมีระบบคุ้มครองทางสังคมที่ดี โดยต่างหวังว่าการศึกษาคือเป็นกระบวนการช่วยสร้างคนให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

มาตรา 6 มีความมุ่งหมาย และหลักการในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรม และวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2547 ยังมีอุดมการณ์ที่สำคัญในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต และสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้สามารถสร้างคุณภาพชีวิต และสังคมบูรณาการให้มีความสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรม โดยจัดเป็นการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อคนไทย ทั้งปวง มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก ปูกลูกฝัง ความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตั้งแต่วัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้สังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ ตรงตามความต้องการของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2550)

ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนกระบวนการจัดการศึกษาที่สมบูรณ์ จึงเปรียบเสมือนเหรียญสองด้าน คือ ด้านการจัดการเรียน การสอนและจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษา แต่ละช่วงชั้น เพื่อสร้างองค์ความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ มีทักษะการดำรงชีวิตที่เกิดจากการฝึกหัด สามารถใช้ความรู้ ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาดตนเองและประกอบอาชีพ อีกด้านหนึ่ง คือ การบ่มเพาะ ปูกลูกฝัง ปูกลูกจิตสำนึกให้ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อนตนเอง สังคม และประเทศชาติ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงตนอยู่ ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สถานศึกษาควรจะได้ประสาน ความร่วมมือกับทุกภาคส่วน จัดกิจกรรมที่จะมุ่งเน้นภารกิจ ที่จะก่อให้เกิดผลดังกล่าว ตามนโยบาย 3 ดี (3D) ได้แก่ ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย (Democracy) ด้านการส่งเสริม ให้มีคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นไทย (Decency) ด้านการสร้างภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติดทุกชนิด (Drug-Free) (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ซึ่งมีภารกิจเกี่ยวกับการจัดการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย โดยได้กำหนด แผนกลยุทธ์ รวมทั้งสิ้น 5 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนา คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมคุณธรรมนำความรู้ สุวัถิชีวิตประชาธิปไตย น้อมนำ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ กลยุทธ์ที่ 3

ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนา ครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนา ประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา (กลุ่มนโยบายและ แผนงาน, 2553) ซึ่งทั้ง 5 กลยุทธ์มีเป้าประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน และยังสอดคล้องตามแผนยุทธศาสตร์และเกณฑ์มาตรฐาน คุณภาพสถานศึกษา 3 ดี (3D) ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งสถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งได้นำสู่การปฏิบัติตั้งแต่ปี 2552 แต่จากรายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2552 ของเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 พบว่า ในการ ดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ในจังหวัดเลย ยังไม่บรรลุตามเป้าหมาย กล่าวคือ ด้านประชาธิปไตยใน โรงเรียน ยังขาดการปลูกฝังและการแสดงออกด้าน ประชาธิปไตยที่ถูกต้องเหมาะสม การจัดกิจกรรมยังไม่ต่อ เนื่องและเป็นรูปธรรม ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นไทย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครุยังไม่มีการบูรณาการสอดแทรกแนวคิดลงในรายวิชา ด้าน ภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด โรงเรียนขาดการส่งเสริมสนับสนุน ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม จากสภาพปัญหา ดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรโรงเรียนมัธยมศึกษาใน จังหวัดเลย จึงสนใจที่จะศึกษาสภาพ และแนวทางการดำเนิน งานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการดำเนิน งานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) และแนวทางในการ นำสู่การปฏิบัติให้บรรลุตามเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามนโยบาย สถานศึกษา 3 ดี (3D) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย
2. เพื่อเสนอแนวทางการดำเนินงานตามนโยบาย สถานศึกษา 3 ดี (3D) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

1. ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงานตาม นโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือโรงเรียนมัธยม ศึกษาในจังหวัดเลย จำนวน 31 โรงเรียน กำหนดผู้ให้ข้อมูล

ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน และครู จำนวน 333 คน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม

3) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ระยะที่ 2 เสนอแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย โดยใช้การสัมภาษณ์และการจัดสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1) กลุ่มเป้าหมาย ในการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย จำนวน 6 คน และการจัดสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จากโรงเรียนที่เคยได้รับรางวัลเกี่ยวกับการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) จำนวน 9 คน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์ และประเด็นการสนทนากลุ่ม

3) การวิเคราะห์ข้อมูล สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อเสนอแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) โดยการนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาสภาพการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี(3D) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย โดยรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้และกิจกรรม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมิน

ผลจากการสัมภาษณ์และการจัดสนทนากลุ่มเพื่อเสนอแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) สรุปได้ 5 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการวางแผนและส่งเสริมสนับสนุน สถานศึกษาควรมีการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการประสานงานนำนโยบายสู่การปฏิบัติให้บรรลุตามมาตรฐานคุณภาพของสถานศึกษา กำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานเน้นการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจ มีการระบุภาระงานที่รับผิดชอบเพื่อเร่งการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เกิดผลอย่างต่อเนื่อง ภายใต้โครงสร้างการบริหารจัดการแบบยืดหยุ่น

เน้นการทำงานเป็นทีม และมีการสร้างขวัญ กำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานทั้งด้านงบประมาณสนับสนุนและการจัดปัจจัยเกื้อหนุนอื่นๆ เน้นการวางแผนในวงจรคุณภาพ PDCA เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาไปพร้อมกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้รับผิดชอบการดำเนินโครงการตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D)

2) ด้านการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรม ควรจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิด วิเคราะห์และการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ส่งเสริมให้มีการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา เช่น เน้นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของผู้เรียนทุกด้าน มีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น มีการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องตามนโยบาย 3D บูรณาการเข้าไปในแผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมงตามองค์ประกอบของการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน (KPA) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมภายใต้โครงการตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ที่เน้นการนำนวัตกรรมที่หลากหลายมาพัฒนาผู้เรียน

3) ด้านการพัฒนาครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา เน้นการสร้างความรู้ความตระหนักและให้ความรู้แก่ ครู ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับมาตรฐานคุณภาพสถานศึกษา 3D เพื่อให้ทุกฝ่ายให้ความสำคัญของการทำงานร่วมกัน มีความมุ่งมั่นอุทิศตนในการทำงานและเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถนำสู่การปฏิบัติจนเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ชัดเจน

4) ด้านการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีการดำเนินงานที่เกิดจากการมีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ร่วมกันพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาให้หลากหลายรูปแบบ เพื่อเพิ่มความเข้มข้นของการมีส่วนร่วมจากบุคคลภายนอกและชุมชนที่เกี่ยวข้อง มีการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

5) ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผล ควรใช้ระบบการนิเทศภายในที่สอดคล้องกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในและภายนอกสถานศึกษา ในการประเมินผลการดำเนินงานโครงการ ควรมีการพัฒนาตัวชี้วัดร่วมกันกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานร่วมกัน

มีการสรุปรายงานผลการประเมินโครงการโดยมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการดำเนินงานให้ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ ซึ่งกิจกรรมนี้จะส่งผลต่อการปรับระดับการปฏิบัติงานในสถานศึกษาเป็นระดับการปฏิบัติงานเป็นเลิศ (Best Practices)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากข้อค้นพบการวิจัยเรื่องการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย จึงได้พบ ดังนี้

1. โรงเรียนควรให้การสนับสนุนอย่างจริงจังในการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) เพื่อส่งเสริมด้านประชาธิปไตย ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นไทย และด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง
2. ผู้บริหารการศึกษาทุกระดับควรให้ความสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมประชาธิปไตย คุณธรรม จริยธรรม และความเป็นไทย และภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด สำหรับนักเรียน โดยให้การสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ และนิตะติดตามผลการดำเนินงานอย่าง

ต่อเนื่อง จะช่วยให้ครูและคณะกรรมการดำเนินงานที่ได้รับผิดชอบดำเนินงานไปได้ด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้น

3. คณะกรรมการดำเนินงานผู้รับผิดชอบการดำเนินงานตามโครงการ กิจกรรม ควบคุม ร่วมกันจัดทำสื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมประชาธิปไตย คุณธรรม จริยธรรม และความเป็นไทย และภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด สำหรับนักเรียนจะช่วยให้นักเรียนได้รับการพัฒนาให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ในจังหวัดอื่น และศึกษาในระดับอื่น ๆ ด้วย เพื่อให้ได้แนวทางในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ
2. ควรพัฒนารูปแบบการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) และนำไปทดลองใช้อย่างเป็นกระบวนการในสถานศึกษาเพื่อให้เป็นสถานศึกษาต้นแบบ
3. ควรมีการศึกษาการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ในเชิงลึกเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2. (2552). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2552. เลย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2552). แผนยุทธศาสตร์ตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D). ค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2553, จาก <http://www.agri.kmitl.ac.th/agqc/data/standard/3D.pdf>.
- _____. (2552). เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพสถานศึกษา 3D. ค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2553, จาก <http://www.moe.go.th/snp/th>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). รายงานสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ: ฉบับสรุป. ค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2553, จาก <http://www.moc.moe.go.th/node/2280>